

Mėnesiams.	12	9	6	3
Rygoje	2 r. 25 k.	1 r. 75 k.	1 r. 15 k.	60 k.
Lietuvoje ir Rusijoje	2 r. 50 k.	1 r. 90 k.	1 r. 25 k.	65 k.
Svetimose viešpatijose	5 r. -- k.	3 r. 80 k.	2 r. 50 k.	1 r. 30 k.

Vienas numeris 5 kap. 203705

Apskelbimai. Vienai petito eilelei arba jos vietai ant pirmojo puslapio mokama 30 kap., ant paskutiniojo — 15 kap.

Redakcijos ir Administracijos adresas: Ryga, Zamkovaja, 7; šituo adresu reikia siųsti pinigai ir laiskai.

Permainant adresą, reikia atsiųsti 30 kap. ir senasis adresas; geriausiai bus pridėjus laikraščio juosteles.

Užsieniuose gyvenančius ėmėjus prašome siųsti pinigus per **Rygos komercijos banką**; tik nesiųskite „money orderiais“.

Siunčiant mums **rankraščius**, prašome ant jų parašyti: savo tikrąjį pavardę ir adresą.

Neapmokėtų markėmis laišku ir raštų Redakcija neprūma; netinkančių rankraščių Redakcija savo lėšomis negrąžina.

Politikos, visuomenės ir mokslo laikraštis.

Eina vieną kartą per savaitę.

N° 1.

Ketvirtadienis, kovo 19. d. 1909 m.

1 Metai.

Reikalingi mūsų laikraščiu

agentai, apskelbimų rinkėjai ir platinotojai. — Kreiptiesi į Administraciją.

Naujiena! Petro Stankevičiaus kompozicijos:

- 1. „Lietuvos Himnas“ prie V. Kudirkos žodžių. 30 kap.
 - 2. Forteponui su dainomis 30 kap.
 - 3. Ant 4 bal. mašytam chorui (be fort.) 15 kap.
 - 4. „Vary“ (be fort.) 15 kap.
 - „Tėvynės garbė“ Lietuvos maršas, op. 34 su žodžiais 50 kap.
 - Maršas „Adomo Mickevičiaus atminimui“ op. 20. In modo di marcia funebre 70 kap.
 - „Tado Kosciuškos atminimui“ polonezas „Pan Tadeus“ op. 14 60 kap.
- ir daug kitu to paties autoriaus veikalų galima gauti pas J. Deubnerą ir pas A. Macėjauską Rygoje, taip pat visuose geresniuose knygynuose ir gaidų magazinuose.

Nuo Redakcijos.

Kiekviena tauta turi bendruosius savo tautinius reikalus. Tais bendraisiais reikalais privalo rūpintis ir jų žiūrėti visa tautos visuomenė. Tat yra bendroji visuomenės priedermė. Bet kiekviena tauta, kad ir mažoji, susidaro iš įvairių dalių ir pakraščių; tie pakraščiai, būdami su vienas kitu sujungti bendraisiais ryšiais, kartais nemaža turi ir savotiškų skirtumų ir skirtumėlių.

Jei tat pastebima tarp įvairių kurios-norint tautos pakraščių gyventojų, tad juo labiau šitie savotiškumai iškyla eikstėn tarp išeivių, susimetusių didesnį ar mažesnį būrin kuriame svetimo krašto mieste.

Prie tokių miestų, kur mūsų išeiviai labiausiai mėgia spiesties, be abejo pridera ir Ryga. Nesuklysimė, manome pasakę, kad iš visų miestų, net ir pačios Lietuvos, Ryga turi daugiausia lietuvių. Didžiausioji jų dalis eina dirbtų į įvairias Rygos pabrikas; kur-kas mažesnė dalelė turi kitokius užsiėmimus.

Į Rygą lietuviai traukia ne vien tik uždarbio ieškodami. Ryga ir kairie kiti Latvių krašto miestai visam žiemų Lietuvos pakraščiu ne iš vieno atžvilgio yra svarbesni ir artimesni, negu pačios Lietuvos miestai. Todėl aišku ir suprantama, kodėl Ryga pirmiausiai ir daugiausiai traukė ir tebetraukia į save lietuvius.

Rygoje, lietuviai gyvena išsisklaistę po visą miestą. Apsisvietusių ir vienybės ryšius suprantančių tarp jų maža tėra; tokių gi įstaigų,

kurios juos visus į vieną kuopą jungtų, nėra. Esamosios dabar Rygoje draugijos vos mažą dalelę teturi susispietę lietuvių. Bet kas dedasi tose draugijose, kuo jos skiriasi, kas joms rūpi, — ir patį jų nariai visi gerai nenutuokia. Pagaliau, ir tos draugijos tik paskutiniais metais labiau ėmė skardinties savo darbais ir įstaigoms. Tokiuo būdu, mūsų Rygiečiai visai nekiek teturėjo tarp savęs bendrų ryšių. Būdami kitataučių kartais pajuokiami, dauguma stengėsi ir tebesistengia nepasirodyti, kas esą, ir gretinasi prie tų, tarp kurių gyvena — latvių, rusų ir lenkų, vartodami visur jų kalbą, skaitydami jų raštus ir sekdami jų papročius; ne vienias šitaip yra dingęs svetimoje jūroje. Antra vertus, esant taip išsisklaidę, sunku ir negalima pradėti jokio darbo, kurs rodytų mūsų kiam vienybės galybę, šviesos naudą, susipratimo reikalingumą, — žodžiu sakant, pradėti tokį darbą, kurs iš apačios, vargo, pažeminimo ir tamsos keltų juos į viršų, teiktų jiems laisvę, pagarbą, šviesą ir gerovę.

Apie veikesnį tos geresnės ateities parūpinimą jau nebe kartą buvo kurių-ne-kurių Rygiečių galvojama. Geriausiai ir tikriausiai tam tikslui įrankiu buvo išrandama spauzdintas žodis, kitaip tariant, vietinis laikraštis, — toks laikraštis, kuriam visų-pirma rūpėtų bendrieji Rygos lietuvių ekonomijos ir kultūros reikalai. Rygos lietuvių laikraštis, buvo sakoma, turi būti tas magnitas, kuris, pats niekėno nebūdamas traukiamas, visus vienodai telktų į vieną didelį būrį, žadintų prie bendro darbo ir vestų prie vieno tikslo.

Tos vyriausios nuomonės yra ir dabartiniai „Rygos Garso“ leidėjai. Dedant pirmoje vietoje kultūros ir ekonomijos reikalus, paties gyvenimo gimdomus, laikraštis bus stengiamasi vesti taip, kad jisai nekryptų ir nesimėtytų į šalį, visur žiūrėdamas tiesiojo teisybės tako ir nepamiršdamas savo pirmojo ir svarbiojo uždavinio.

Pirmą bus matoma žmogus, kuriam jau lietuvis, jo amatas, tikyba ir t. t.; atsitikimai ir žinios bus dedama be jokių papuošimų, — tokios, kaip

yra; bendrieji dalykai bus skiriami nuo asmeniškųjų; svetimoji nuomonė, vis viena kieno ji būtų, turi būti gerbiama, savoji gi neužmetama.

„Rygos Garsas“, kilusiam pačioje Rygoje, pirmiausioji ir svarbiausioji vieta bus skiriama vietinių lietuvių reikalams gvildinti. Kas girdėti ir dedasi kurioje draugijoje, šiaip jau mieste tarp lietuvių ir prie darbo, kuo serga ir kuo džiaugiasi Rygos darbo lietuvis, — visa tat turėtų būti plačiai aprašoma ir paaiškinama. Kad pilnai visas Rygos lietuvių gyvenimas būtų matyti iš laikraščio, Reikalingai reikalinga turėti žinių iš pačių žmonių, iš-pat gyvenimo paimtų, — ne pramanytų ir nepagražintų. Tų svarbių žinių, paliečiančių platesnę kuopą, gali suteikti tik patį žmonės, ir Redakcija pasitiki, kad jų nestigs. Trumpai pažįstant visos savoligos, lengviau yra iš jų ir gydyties.

Mūsų žmonių dauguma, kad ir Rygoje būdami, nėra visai pasimetę su savo tėviške. Lietuvos gyvenimas mums taip-pat nemaža rūpės; greta žinių iš Rygos, stengsimės pranešti per „Rygos Garsą“ kas nauja atsitinka ir girdėti Lietuvoje, ką rašo mūsų laikraščiai, veikia draugijos ir t. t. Žadindami lietuvių tautos dvasią, rūpimsime duoti žinių iš lietuvių gyvenimo ir kituose Rusijos miestuose, Prūsuoje ir Amerikoje.

Nebus užmiršta pranešti naujienos ir įdomesnės žinios iš mūsų viengėčių latvių gyvenimo. Toja-pat seksime svarbesnius atsitikimus visos Rusijos ir svetimųjų kraštų, nepraleidžiant ir Valstybės Dumos darbų.

Mokslo dalykai ir naujienos, įdomesni išradimai ir įvairūs apsakymėliai kartas nuo karto margis ir įvairūs laikraštį.

„Rygos Garsą“ leidžia ne vienas žmogus, bet tam tikra bendrovė, susidėjusi iš kelių dešimtų Rygos lietuvių. Taigi tat yra Rygos visuomenės laikraštis. Pilnaisiais tos laikraščio leidimo bendrovės nariais visuotiniojo susirinkimo yra išrinkti trys vyrai: ad. K. Vizbaras, inž. A. Macėjauskas ir p. J. Linartas. Pilnuju

narių globai ir nuožiūrai yra pavesta visi laikraščio leidimo dalykai.

„Rygos Garsas“, būdamas Rygiečių įsteigtas, labiausiai ir pasitiki jais.

Pirmyn, Lietuva!

Broliai, lietuviai, visi išvieno Vardą tėvynės kelkim augstyn; Šviesa ir mokslas tegul kas diena Rodo lietuviams kelią pirmyn.

Pirmyn, Lietuva! drąsiau ženg pirmyn!

Ir tavo garbė teskamba garsyn!

Meilė tarp mūsų tegul gyvuoja, Rankas paduokim vienas kitam;

Dirbkim, kiek galim, greta sustoje Tikslui pasiekti visi vienam:

Pirmyn, Lietuva! drąsiau žengk pirmyn!

Ir tavo garbė teskamba garsyn!

Kiek lietuvių Rygoje?

Apie Naujuosius Metus Rygos laikraščiuose pasirodė trumpas, bet labai mums įdomus straipsnelis. Pasiremiant žiniomis iš Rygos bažnitinių aktų buvo nurodyta, kad Rygoje šiuo laiku priskaitoma išviso apie 60 tūkstančių katalikų. Rygos katalikai, kaip žinoma, susideda iš lietuvių, lenkų, vokiečių ir latvių.

Tikrų lenkų Rygoje yra labai nedaug. Daugumas vadinančių save „lenkais“ yra istautėję mūsų šaliai; tat geriausiai matoma iš jų kalbos. Tur-but, mes nepaklysimė, pasakę, kad lenkų-katalikų Rygoje išviso su lietuviais, vadinančiais save lenkais, ne daugiau, kaip 10 tūkstančių.

Vokiečių-katalikų nebus daugiau, kaip 5 tūkstančiai; taip-pat ir latvių-katalikų galima tiek-pat skaityti.

Tokiuo būdu lenkų, vokiečių ir latvių katalikų maž-daug yra išviso apie 20 tūkstančių; visi-gi kiti katalikai tai gryn lietuviai.

Taigi apskritai imant, galima be dides, klaidos tvirtinti, kad išviso lietuvių katalikų Rygoje yra apie 40 tūkstančių. Reikia dargi neužmiršti, kad mūsų tautiečiai ne visi išmintinai katalikai: atsiras Rygoje ne mažas skaitlius lietuvių kitų tikybų, kaip antai: liuterų, reformatų ir t. t.

40 tūkstančių! Ką-gi reikią tas skaitlius? Labai ir labai daug. Tur-but, nėra nei vieno miesto mūsų Lietuvoje, arba kadir visoje Europoje kur būtų tiek lietuvių susispietę vienoje vietoje. Iš kultūriško atžvilgio toks padėjimas mums labai parankus. Taigi nenuostabu, kad Rygos lietuviai visados palyginant siek-

tinkamus namus ir sąlygas — pranešti turi apie tai valdybai, kuri ir sušauks tuomet visotinąjį susirinkimą tam klausimui aptarti.

Draugijos įstatūs nutarta išversti lietuvių kalbon. Draugijos valdybai algos nepadidinta, taip pat ir Draugijos buto užvaizdai nutarta nepridėti nieko prie dabartinių 100 r. (jis butą apšildo ir apšviečia savo lėšomis; prašė pridėti 20 r.)

Naujos valdybos rinkimai vėl sukėlė nemažą truksmą.

Valdybon išrinkta: Podėnas, Murelis, Grigiškis, Inž. P. Vanagas ir Jasėnas. Valdybos kandidatais: Počebutas, Vronevskis, Malikevičius ir Šiaudinis. Revizoriais: Grigaliūnas, Šimanskas, Janulevičius ir Vegis.

Po to buvo dar skundų ir piasymų „išrišima“, bet koks tai buvo išrišimas — verčiau nebešnekėsiu. Pasišnekėta dar apie geresnį choro sutvarkymą, ir susirinkimas užsibaigė 7 1/2 val. vakarą.

Užbaigdamas turiu dar čia pažymėti tą netvarką, kuri buvo. Kalbėtojai veržė veržės kalbėti ir lipo vienas po kito, visai pirmininko nesiklausdami; kalbėtojai nekaltėjo, tik šaukė; buvo tai isties tartum gerklų lenktynės. Per truksmą daugelis mažai ką ir tegirdėjo, apie ką šnekama, ir tik rėkė ir kelė rankas, sekdami kitus. Dėlto tai kitus klausimus reikėjo net po kelius kartus balsuoti, nes ar už, ar prieš — keldavo rankas beveik tie patys. Už tokį nemokėjimą rimtai ir ramiai svarstyti svarbių visuomenės reikalų, pašalpininkai tikrai verti papeikimo!

Naujoji valdyba po visotinojo susirinkimo sau pirmininku išrinko inž. Vanagą.

B.

(Ši visa žinia paimta iš „Vilties“, tik papildyta ir pakeista kaurios vietelės).

Lietuvių vakarai. Rygos Lietuvių

Pašalpos draugija balandžio mėn 5 d., savo 15 metų sukaktuvėms, rengia vakarą, per kurį bus sulosta drama „Pikta dvasia“.

Atminimui gi lietuvių spaudos leidimo, balandžio 25 d., dvi Rygos Lietuvių draugiji „Žvaigždė“ ir „Kanklės“ Romanovo gatvėje № 25 rengia didelį vakarą, per kurį bus parodyta pirmą kartą Rygoje dviveiksmė P. Petliuko komedija „Velniak — ne boba“; be to, p. A. Kačanovskis maloniai pasižadėjo parūpinti tam vakarui didelį koncertą; tarp ko kito bus pagiedota padedant Šv. Pranciškaus bažnyčios chorui ir akompanijuojant orkiestru lietuvių tautos himnas ir kitos gražiai suharmonizuotos dainos, žada būti vyrų ir maišytas choras, scenos su komiškomis iš ubagų gyvenimo dainomis, gyvieji pavėikslai ir t. t. Abiejų draugijų valdybos iš paskutinio stengiasi, kad vakaro programa būtų įvairi ir žingėdi.

„Žvaigždės“ draugija. Rygos lietuvių apšvietimo draugija „Žvaigždė“ šiemet, kaip ir kitimet, gavėnios metu taiso mokyklose šventomis ir šokiomis dienomis vakarais suaugusiems skaitymus. Du skaitymų buvo padaryta mokykloje, kuri Marijos gatvėje; ir vienas skaitymas mokykloje Kalnecio gatv. Dabar prieš Verbų nedėlią, šeštadienį (subatą) bus, padaryta trečias skaitymas Marijos gatv. mokykloje. Bus skaitoma iš higijenos (sveikatos mokslo). Pradžią 7 1/2 val. vakarą.

„Rygos Naujienų“ likimas. L. Jakavičius, kuris pernykusių metų pabaigoje buvo gavęs iš valdžios leidimą Rygoje savaitiniam lietuvių kalba laikraščiu — „Rygos Naujienoms“ leisti, girdėti, kad to laikraščio nebeketinas leisti.

Buturčiai, kurie dovanai nori turėti daktarą, tesikreipia į „Žvaigždės“ valdybą (Kurnanovskaja № 11) arba į p. A. Maciejausko knygyną (Zamkovaia № 7). „Žvaigždės“ valdybą reikia ateiti trečiadieniais, 8-tą vakaro valandą, į p. Maciejausko knygyną galima kreipties kasdien.

Liudnas apsiereiškimas. Nei viename Rusijos mieste nėra tiek susispietusių mūsų žmonių, kaip Rygoje. Skaičium jie užima mūsų mieste ne paskutinę vietą tarp kitų tautų (apie 14 procentų visų kitų gyventojų); bažnyčioje-gi, galima sakyti, ko-ne vieni lietuviai, nes desimta datelė kitų tautų — katalikų.

Priderėtų apydažniai išgirsti mieste lietuviškai kalbant, matyti lietuviškas knygas ir laikraščius skaitant; bažnyčioje-gi ir apie bažnyčią, rodos, turėtų būti visa lietuviškai. Būt toli-gražu, — musiškių dauguma bijosi ir gėdijasi gimtosios kalbos; paprastai namie, jie griebiasi daugiausia latvių kalbos, nes gyvendami pakraščiuose miesto, tarp latvių, jie gėdijasi jų ir patys šneka latviškai. Tuose-gi priemiesčiuose, kur apsigyvenę rusai, lietuviški skolinasi sau rusų kalbą; skaito latviškus ir kitus laikraščius, tik ne savus; vaikus moko poterių lenkiškai, patys nesuprzdami lenkų kalbos, ir vietoje poterių išsaina nei šis — nei tas, tik ne malda. Bažnyčiose, labiausiai gi ant šventoriaus, kur-ne-kur gali išgirsti lietuvių kalbą daugiausia girdi tik lenkišką ir rusišką, — kur gi, manai sau, tie 40 tūkstančių lietuvių Rygoje!? Skauda širdį visa tat reginti, bet prieš vėją sunku vienam arba ir keliese papūsti, tegu tad „Rygos Garsas“ bus tikru šviesos nešėju mūsų rygiečiams, tegu saugo juos nuo tokio paklydimo ir tegu padaro iš visų jų tikrus tėvynės sūnus.

Lietuvių dainos gramofone. Rygos lietuviai — dainų mylėtojai, p. A. Kačanovskiui vedant, padanavo į gramofoną apie 40 įvairių dainų. Apie 20 jau yra išleista ir galima gauti A. Maciejausko knygyne (Zamkovaia № 7) ir Mailundo magazine (Kalkių g. № 18); netrukus bus padaryta ir kitos plaštinkos su lietuvių dainomis. Norint kai-kurios dainos išėjo ne per daug gerai (čypia), bet sunku ir reikalauti iš mylėtojų-dainininkų, kad jie dainuotų, kaip tikrieji artistai, — teisie ačiu jiems ir už tai, labiausia gi, kad jie padarė pradžią, nes tat bus pirmos lietuvių dainos gramofone.

Naujas vertimas iš latvių kalbos. Latvių dienraštis „Latvija“ (№ 48) praneša, kad gerbiamoji mūsų veikėja p. Pleiryte - Puidienė, esanti kreipusis į žinomą latvių teatro veikėją ir rašytoją Adolfa Allunana, prašydama, leisti jai išversti lietuvių kalbon savo plačiai žinomą su dainomis veikalą „Kas tee tahdi kas dzeedaja?“ P. Allunanas nieko prieš tai neturėsiąs ir didelių kliūčių nedarysiąs; taigi yra viltis, kad netrukus ir lietuviai gaus pamatyti ant savo scenos dar vieną iš latvių gyvenimo pagarsėjusių veikalą.

Antrasai geležinis tiltas — per Dauguvą jau pradedama statyti. Dauguvoje keliose vietose kala jau šulius; ant kranto stovi privežta-visokių prietaisų. Kaip reikiant pradėsią dirbti tuojaus ledams išėjus. Tiltas turi būti pabaigtas per 3 metus, vadinasi ligi 1912 m.; tais metais senasai geležkelio tiltas turės pereiti miesto globon; už jį miestas suderėjo užmokėti geležiniui keliui 1 milijoną rublių.

Latvių mokytojų kursai. Šią vasarą „Latvių Mokytojų“ draugija tarp ko kito esanti sumanusi įtaisyti Rygoje dviejų savaičių liaudies mokytojų kursų. Kursų pradžią galutinai nenuspręsta.

Laikraštinių suvažiavimas. Rygos literatūros ir dailės draugija kovo 21 d. sukviečia Rygon Baltijos pajūrio laikraštinių suvažiavimą. Suvažiavimas tęsis dvi dieni. Suvažiavime galės dalyvauti visi Baltijos pajūrio laikraštinkai, kurie bus pristatę iš redakcijų paliūdijimus, kad yra rašę laikraščiams.

Per suvažiavimą busiā svarstomi tarp ko kita šitie klausimai:

- 1) vietinių laikraštinių ir rasytojų susiartinimas;
- 2) vietinių laikraštinių ir literatū buvio pagerinimas;
- 3) laikraštinių-ekskursijos;
- 4) trečiųjų teismas laikraščiams taikyti.

Buvusiajam laikinojo karo teismo pirmininkui jenerolui Košelevui Jo Didenybės leista esą 4-iems mėnesiams išvažiuoti į Rusijos vidurio gubernijas ir svetimasias šalis pasigydytų. Mat, bus daugiau kaip mėnuo, kai jį dieną bevažiuojantį smarkiai sužeidė kaklan kulkomis iš revolverio

Rygos elektros tramvajų draugija padidinus už važiavimą mokesťi tuferenti dabar didelius nuostolius. Per paskutinius 3 mėn. (nuo gruodžio 1 d. ligi kovo 1 d.) draugijai nepritekę apie 50 tūkstančių r. Pastebėta esą, kad kai-kurios linijos esą stiprai boiktuojamos. Tokiuo būdu, tramvajų draugija už savo guodumą pati gavo į kalį! Reikia tikėtis, kad naujai išrinktoji miesto valdyba pasirūpins šituos važinėjimo nepatogumus; atmainyti tramvajinio važiavimo pabrangimas ypač kenkia neturtingiems Rygos pakraščių gyventojams.

General-gubernariaus iškėlimas. Kai-kuriause laikraščiuose pranešama, būk panaikinant laikinąją general-gubernatorią Baltijos pajūrio gubernijoje būsias iškeltas Vilniun general-gubernatoriu dabartinis Baltijos pajūrio gen.-gub. baronas Meller-Zakomelski. Kiti gi sako, kad jis būsias Kazaniun paskirtas

Svarbu pabriku darbininkams.

Iki šio laiko kiek teismuose, tjeik ir pas pabriku inspektorius, pensijų apskaitymas suzeistiesiems darbininkams (str. 7 įstatymų 2 1903 m.) būdavo daromas šiokiuo būdu: darbininkams, nustojusiems visai sveikatos (nebetinkantiems jokiam darbui) pensija būdavo skiriama iš dviejų trečdalių metinio jų uždarbio; nustojusiems gi ne visos sveikatas (darbo spēkų dalies), būdavo atlyginama ne iš viso metinio uždarbio, bet iš dviejų jo trečdalių. Pasakysim, darbininkas, nustojęs 15% darbo spēkų, gaudavo pensiją 15% nuo 2/3 savo metinio uždarbio.

Valdomasis Senatas išrado tokį paskaitymą neteisingu, pripažindamas, kad pensija turi būti apskaitoma nuo viso metinio uždarbio, o ne nuo dviejų jo trečdalių. („P r a v o“ № 8 1909 m.)

K. Vizbaras.

Iš Lietuvos.

„Vilniaus Zinios“ — vienintėlis mūsų dienraštis nustojo ejęs iš Vilniaus kovo 4 d. Dienraštį paskutiniais metais leido tam tikra bendrovė, nebe inž. P. Vileišis. Ar pradės dar eiti „Vilniaus Zinios“ kada-norint, tikros žinios nėra tik jau ta pati bendrovė, kuri dabar leido, toliau dienraščio nebeleisianti.

Tokiuo būdu, iš lietuvių laikraščių visų-didžiausias dabarties bus „Viltis“, kuri eina tris kartus per savaitę.

Senatikių skundas. Ezerėnu apskrities Kauno g. apie 80 senatikių rusų šeimynų pasiskundė iš Vitebsko gub. atstovui Jermolajevui, kad jų apskrities viršininkas ir Kauno gubernatorius neisduodas jiems liūdijimų važiuoti Sibiran žemės apžiūrėti. — Mūsiškiams tokių skundų ant savo vyresnybės netenka duoti.

Antrosios Dumos lietuvių astovų teismas. Kovo 11 d. Teismo Rūmai Vilniuje nagrinėjo 5-ų Kauno gub. lietuvių social-demokratų astovų bylą; kaltinami buvo už tai, kam 1907 m. „Skarde“ išspauzdinę į valstiečius rinkėjus ir darbininkus atsisaukima, kuriuo buvę įkalbinėjama dabartinė valstybės tvarka. griauti. Teismas visus penkius atstovus: adv. Štašinskį, drą Gudavičių, Kupstą, Povylių ir Kūmelį nuteisė vieniems metams tvirtapilies. Iki paimšiant į kalėjimą Teismo Rūmai iš kiekvino pareikalavę po 1.000 r. užstato.

Marijampolės gimnazistų byla apskrities teisme buvo nagrinėjama kovo 15 d. Mat, pernai metais, kaip išsiaiškino teisme, du gimnazijos mokiniu, Užupis ir Sajonas, padarę šventvagystę, iš niekindami šv. Komunikantą. Vienas parsinešęs jį iš

bažnyčios ir piauštęs, antras gi badęs. Abu kaltinamuoju prisipažinę prie kaltybės, ir teismas juos išteisinęs.

Aplink Valstybės Dumą.

Dabai Dumoje svarstoma didžiai svarbūs dalykai, vadinamasai bedžetas arba kitaip sakant laukiamieji 1909 metų įplaukimai ir išleidimai. Dabartinis Rusijos bedžetas nedžiugina nei atstovų, nei kitų žmonių; 1909 m. pinigų išleisti reikės daug daugiau, negu seniau reikdavo. Išleidimai padidėjo štai dėlko: kareivijos reikalams išleidžiama 48 milijonais rublių daugiau, geležkelių gi reikalai prarys 47 milijonais daugiau, negu pernaiamet. Apškritai imant, valstijai visų-brangiausia apsieina kareivijos, jūrų, ir kelių ministėrijos; mažiausiai išleidžiama apšvietos reikalams įplaukimų 1909 m. laukiama apie 2,400 milijonų rublių; daugiausia ketina duoti pelno: degtine (arielka) 730 milijonų, geležkeliai 560 milijonų, žemės ir mantos mokesčiai 700 milijonų, muitas 130 milijonų.

Bedžeto komisija išsitarė, kad, norint pagerinti blogą finansų padėjimą, reikia duoti daugiau laisvės savyvaldoms, sumažinti išleidimus kareivijos ir kelių ministėrijų; nereikėtų taip-pat skolintis pinigų svetimose šalyse, nes svetimųjų šalių skolintojai dideles palūkanas lupu.

Žmonių laisvės atstovas pasakė, kad išleidimai tapradž pervirsija įplaukumus ir kad vyriausybė visokiais būdais stengiasi tą faktą paslėpti. Buvo taip-pat pasakyta, kad Rusija per daug neturtinga dar valstija, idant iš jos žmonių kasmet sunkti 2 400 milijonų rublių. Tokia didelė pinigų rinklava žmonių vargiai be-pakečiama; daugelyje vietų už ncužsimokėjimą iš žmonių atimama paskutinis arklys, paskutinė malka. Valstija tik tuomet drašiai gali žiūrėti į ateitį, kai jos gyventojai — apšivietę, sveiki, ir sūtyš. Jei žmonių gerovė nerūpi valstijai, tai tokia valstija turi žūti... Didžiausis Rusijos pelno šaltinis-tai degtinė: bet kur girtuoklavimas įsigali, ten paskui jį pėdomis seka visokios bėdos ir neturtas

Ukio reikalams ir ūkio mokykloms skiriama kasmet tiktai 4 milijonai 700 tūkstančių rublių, tuo tarpu geležkelių statymui-permokama kasmet daugiau 40 milijonų. Viena ūkio mokykla Rusijoje atsieina ant 600 tūkstančių žmonių, o Suomijoje (Finlandioje) ant 50 tūkstančių. Išleidimai ūkio ir apšvietos ministėrijų kasmet maža tedidėja, tuo tarpu kareivijos, kelių ir kitos ministėrijos gauna riedus priedus. Kasmet auga valdininkų (ė naurinkų) skaičius ir, žinoma, podraug-brangsta jų užlaikymas. Vyriausybė nenori, idant liaudis ir tauta pa-ekmingai ir huosai darbuotųsi, tik ant jų stengiasi uždėti valdininkų globą. Taigi, idant pagerėtų materiališkas valstijos padėjimas, reikėtų pavesti visuomenei daugiau laisvės, idant ji pati galėtų daugiau galvoti apie savo pelną ir išleidimus; reikėtų pašalinti poličijos ir valdininkų sauvaiavimas. Tas valdininkų sauvaiavimas atšpyko ne tiktai kairiesiems atstovams, bet ir Dumos viduriui: neseniai baronas Meyendorf, Dumos pirmininko padėjęjas, pasakė karstą kalbą, išpeikdamas vyriausybę už peržengimą įstatymų (zokony).

Darbo kuopos atstovas štai ką pasakė ministėriams: 1) kadangi mokesčiai vargina vien tiktai valstiečius ir darbininkus, 2) kadangi mokesčių išgavimas apsieina per daug brangiai; 3) kadangi visas valstijos pelnas eina beveik biurokratų (činauninkų) reikalams; 4) kadangi šeiminkauja viena pati vyriausybė ir šeiminkauja beveik be jokio kontrolio (priežiūros); 5) kadangi Dumos daugiau nesugebėjo vyriausybės prispirti, — idant skaitytųsi su Dumos teisėmis ir nutarimais, — tai darbo kuopa balsuosianti prieš bedžeto patvirtinimą.

Dabartinei Dumai ir vyriausybei labai rūpi išvežimas bežemių į tolimus kraštus; mat, norima, idant liepsnojančio gaivalo mažiau bebūtų po kojomis. Bežemiams patariama važiuoti apsigyventi į Sibirą, į Turkestaną; ten, mat, yra daug neapgyventos dar žemės. Bet ten ne visa tolia gėra žemė, kaip sako. Kur-ne-kur yra ir derlingos, bet daugiausia tai vidutinė arba prasta žemelė, ir tą pačią vyriausybę neatiduoda į pilną nuo-avybę: leidžiama laikinai naudotis, pašalpos troboms pasistatyti ir ūkiui įstatyti vyriausybę te-
duoda 140 rub. Sibire vasara striuka, ir dažnai rudens šalnos sunaikina visos vasaros darbą. Taigi mūsų žmonės nelabai veizi į Sibiro pusę, ir gerai daro!

Mūsų moterims nebus pro šalį išgirdus, jog Duma nori šitą padaryti ir jų gerovei; neseniai Dumon tapo įnešta sumanymas moteris sulyginti su vyrų mantos ir įpėdinystės (paveldėjimo) teisėse. Ligi šių dienų moteris buvo visur skiriama tikrai maža mantos dalis; dabar gi gal netrukus bus išleista įstatymas (žokonas), kad manta tarp vyrų ir moterų būtų dalinama lygiomis dalimis.

Iš Rusijos.

Rusija. Sunkias dienas prisieina dabar pergyventi Rusijai: po nelaimingo karo su japonais, rusų valstibė labai susilpnėjo; revoliucija, bado metai, vidurinė betvarkė ir stoka plačių gilių reformų įvarė Rusiją į tokias kilpas, iš kurių didžiai sunku išsipainioti. Pramonė, dirbtuvės atsidurė negirdėtai sunkiame padėjime, rėš nebegausa užsakymų nuo vyriausybės; daugybė darbininkų ir amatnikų išmesta tiesiog ant vėjo pagarės! Vyriausybei vienas tik terūpi, kaip čia užsitūti prarusi kišenė, kaip gauti pinigų svėtur pasiskolinti, kaip sulopviti senieji drabužiai, senoji tvarka? Rusijos biurokratija vėl atsigavo, vėl sustiprėjo ir nenori išklau-syti žmonių reikalavimų, nenori užsiimti plačiomis reformomis; kas bus rydiena, biurokratams nerūpi; jiems gana, kad jie sotys, o kad visa šalis tamsi alkana ir nuvargusi — biurokratams tai mažmožis! Toks biurokratų apjakimas ir įsivyravimas Rusijai buvo ir bus didžiai pragaištingas; biurokratija pastumė Rusiją į karą su Japonija, sugriovė Rusijos galybę, kredita ir padarė tai, kad kitos valstybės, kurios seniau drebėdavo Rusijos vardą išgirdusios, dabar beveik neatboja jos. Šiomis dienomis Rusija susilaukė vėl skaudą smugį per tų pačių biurokratų striukaregę politiką. Mat, rusų gimniečiai serbai susiginciojo su Austrija, kuri prisivainavo Bosnijos žemę; ši žemė daugiausia yra serbų apgyventa, ji buvo pavesta Austrijos globai; ir dabar Austrija, pasinaudodama Rusijos šilpnumu, apskelbė, kad visai prisivainavo Bosniją ir Hercogoviną, tai yra padarė vadinamą — „aneksiją“. Bosniją tykojo pasisavinti taipogi Serbijos karalystė. Už Serbiją ketino užsistoti, Rusija, bet tas pasiryžimas šiandien niekais, da blogiau, Rusijos pažeminimu pasibaigė. Už Austriją užsistoto Vokietija ir pagrūmojo Rusijai ginkluotu kamsčiu; šiai noromis-nenoromis prisidėjo musileisti, nes Rusija kariauti dabar jokiū būdu negali. Ir taip išsipildė spėjimai gudrių politikų: metų 10 atgal Vokietija kurstė Rusiją, idant ši užimtų Mandžuriją, idant pratiestų sau kelią į šiltuosins Azijos uostus, idant šeimyninkautų ten, kaip sau tik nori; pastumdama Rusiją į Azijos rytus, Vokietija įspėjo, kad Rusijai ten „kojelė“ nuklimps — ir štai, kai dabar Rusija nuklimpo Mandžurijoje, tai jos „draugė“ Vokietija nebeatboja susilpnėjusios savų kaimynės Rusijos ir viešpatauja Europoje sulyg savo norų ir plėnų. Mat politikams terūpi, kad kaimynas sau „sprandą nusuktų“, o paskiau jau ruošiasi kiekvienas, kaip kam naudingiau.

Dabar ne tik Rusijos garbė užgauta,

bet aplamai ir visiems slavams grūmoja paojus: mat, vokiškas gaivalas stengiasi praieisti sau taką į Adrijatikos mares, stengiasi pavesti Austriją Vokietijai ir ištautinti slavus. Vis ta regi ir supranta Rusija, bet nieko neįveikia prieš tai padaryti.

Rusijos visas organizmas yra sunkiai susirgęs; tat liūdija nuolatinė permaina ministerių, nuolatinis politikos sviravimas, pakeitimas vienu principų kitais; dveji metai atgal buvo ketinama valdžią pavesti žmonių laisvės partijai; po išvaikymo antros Dumos Rusijos šeimyninkais tapo t. v. spalnininkai; dabar gi reakcija vėl drąsiai kelia galvą aukštyn, ir turbūt mės susilauksime dar įsivyravimo dešiniųjų partijų. Tas gali tuo labiau nutikti, jog ministerių pirmininkas Stolipinas dabar sunkiai susirgo; tarp jo draugų spalnininkų kugžda nesusipratimai, o dešiniųjų agitacija žymiai eina aukštyn.

Prie Rusijos nelaimių prisieina pridėti dar pavasario potvyniai; pietų Rusijoje, dagi ir Lenkijoje, sniegas umai nutirpo, upės baisiai patvino, vanduo užliejo pakraščius, vietomis nunešė triobas, geležinius tiltus, nuplaudė gelžkelių pilimus; vienu žodžiu, žuvo daug turto ir nemažai žmonių.

Agaras.

Svetimosios šalys.

Serbija tai maža karalystė, įsispraudusi tarp Turkijos ir Austrijos; gyventojų joje tėra pustrėčio milijono; gretimose Bosnijoje ir Hercogovinoje gyvena dar apie 7 milijonus serbų; serbų idealu buvo suvieninti šias 3 šalis vienon karalysten! Nuo 1879 m., tai yra nuo turkų su rusais karo, Bosnija ir Hercogovina tapo atimta nuo Turkijos ir pavesta nekuriam laikui Austrijos globai; mat, Europos nenorėta, idant krikščionių šalis toliaus vilktų Turkijos jungą; taigi t. v. Beriino kongresas tas šalis ligalauku pavėde Austrijai. Tas šalis taikino grąžinti sau atgal Turkiją, tykojo ją ir Serbiją, bet vieną gražią dieną Austrija ėmė jas ir pasisavino galutinai, padarė „aneksiją“. Toks Austrijos žingsnis labai palietė Serbiją, užsirustino serbų tauta ant Austrijos ir puolė smarkiai ruoštis į karą; pradėta mobilizuoti kariumenė, užsisakyta kariškoji amunicija, padaryta sutartis su Juodkalnijos kunigaikštyste, — idant išvien kariauti su Austrija. Ir jaunuomenė, ir profesoriai ir seniukai, visi kas tik serbas visi karščiaivos ir rodė kamštį Austrijai; tikėtasi susilaukti pagelbos nuo kitų valstybių; manyta, kad Europa užsistos už mažąją Serbiją ir neteis jos praryti didžiulei Austrijai; užsistoti pažadėjo Rusija, Anglija ir Francija; jų padrašinta Serbiją ne girdėti nenorėjo apie pasiūlymus tartiesi su Austrija; Serbiją griežtai reikalavo, idant Bosnijos ir Hercogovinos klausimą išrištų visos Europos konferenzija. Toks status reikalavimas padarė tai, kad Austrija ėmė ruoštis į karą, ir karas šiomis dienomis jau būtų prasidėjęs, jei Europa nebutų nusigandusi visotino karo ir nebutų atsigrėžusi nuo Serbijos; mat už Austriją būtų užsistojusi Vokietija ir Italija, jei tik Rusija būtų pasiskubinusi su pagelba Serbijai. Taigi didžiosios Europos valstybės apskauiliavo, jog neverta peštiesi ir daug pinigų išmesti dėl kokios ten Serbijos! Naudingiau, sako, bus tą pačią Serbiją pomokius! Taigi ėmė valstybės ir atsigrėžė nuo Serbijos, kaip ir pasityčiodamos iš jos. Pasilikusi apleista, Serbiją dabar turės visai nusileisti Austrijai, dagi susimylejimo maldauti. Serbų karalaitis Jurgis, kuris labiausia troško karo su Austrija, įvykus tokiai Europos politikos permainai, šiomis dienomis buvo priverstas atsiskakyti nuo sosto įpėdinystės.

Austro-Vengrija turi artų 50 milijonų gyventojų; jos armija didi ir gerokai istobulinta, jos sostapilis Viena. Tai po Paryžiaus gražiausias Europos miestas. Didesnė dalis Austrijos gyventojų tai slavai

(lenkai, čekai, serbai, rusinai ir t. t.), bet viešpatauja joje vokiečiai ir vengrai. Austrija turi plačią konstituciją, ir visos tautos turi ten didoką laisvę, daug didesnę, negu Vokietijoje ir Rusijoje. Nekuriuos Austrijos šalis naudojasi autonomija ir turi savo tautiškas mokyklas, dagi universitetus. Bet tarp Austrijos tautų nėra vienybės; vietomis apsieiskia smarki tautų kova antai tarp vokiečių ir čeku Boge-mijoje, o tarp lenkų ir rusinų Galicijoje. Svarstant atskirų tautų reikalus, Vienos parlamente įvyksta smarkios imtynės, kaituomet neapsieina dagi bė kraujo praliejimo. Egoizmas viešpatauja ne tiktai Austrijos vidaus dalykuose, bet ir sągyvime su kaimynais. Noras asimiliuoti, paskandinti kitataučius Austrijos viduriuose — labiausiai paaikšėjo Bosnijos ir Hercogovinos prisisavinime. Nesiklausta buvo bosniečių, ar jie nori tapti „austri-jokais“, bet imta ir uždėta jiems ant pečių Austrijos našta... Su Turkija, kuriai seniau priderėjo šios šalys, padaryta sutartis, ir kad turkai nesišauštų — išmesta jiems 22 milijonai rublių. O su Serbiją pasielgta visai taip, kaip vyras pasielgia su supykusiu vaiku: Austrija stačiai pasakė Serbijai, kad ji žemės negaus nė kąsnelio, o kad panorėtų pasispardyti — tai ją pamokysianti; jei Serbiją panorėtų būti mandagi, — tad Austrija duosianti jai paauksuotas smėlio bakčutes... Serbiją nenorėjo iškart nusileisti, bet Austrijos politikai taip supainiojo Europos reikalus, jog Serbiją dabar pasiliko visų apleista, o Austrijos nužeminta. Kai Rusija dabar pripažino „aneksiją“, tai Austrija jau skelbia, kad Serbijos atsiskakymas nuo Bosnijos gabalėlio nebeužganėdina Austrijos, kad reikią ant visados supančioti Serbijai kojas.

Persija. Čia revoliucija siaučia visoje šalyje; vienur revoliucionieriai virsija, kitur vėl vyriausybė. Šiomis dienomis vyriausybės kariumenė bombarduoja Taurizą, kuris yra pasidavęs revoliucionieriams ir kame gyvena garšasis revoliucionierių vadas SatarCh-anas. Tegerane, kur gyvena Persijos šachas, žmonių nerimavimas taipgi didinasi; šachas yra vėl palenkęs grąžinti konstituciją Persijai ir tariasi sū savo veikėjais, — kaip tą darbą įkūninti. Pulkininkas Liachovas, seniau didžiasai šacho patarėjas, jau atstatytas ir sugrįžo sau į Rusiją.

Agaras.

Rinkimai į Italijos parlamentą.

Neseniai pasibaigė rinkimai į Italijos parlamentą; per tuos rinkimus buvo daug karščiuotasi, įvyko keletas streikų, neapsiejo dagi be kraujo praliejimo... Idomu arčiau prisiziūrėti į tų rinkimų pasekmes.

Stebėtinas mūsų laikų apsieiskimas: visur, visose valstijose vidutinis, ramasis žmogus, vidutinė partija turi mažėti ir ilgainiai užleisti savo vietą kraštutiniams žmonėms, karščiuoliams, kraštutinėms partijoms. Šis apsieiskimas pasirodė ir dabartiniuose rinkimuose Italijoje. Vidutinė konstitucijos partija, ant kurios remiasi vyriausybė, turėjo sumažėti ir užleisti 50 vietų kraštutinėms partijoms; tos vietos daugiausia teko socialistams, radikalams ir klėrikalams. Klėrikalai sustiprėjo 8 kartus: vietoje 7 mandatų (atstovų) jie dabar turės parlamente 24 mandatus. Socialistai vietoje 26 atstovų turės dabar 42; republikininkai atptūrėjo sau 4 naujas vietas, radikalai 10 vietų.

Ministeris Džiolitti, dabartinės vyriausybės vadas, turės parlamente 300 savo šalininkų; opozicija (priešininkai) neturės ten nė 114 balsų, bet prastojimas 50 mandatų tai nelinksamas pamokymas dabartiniam kabinetui.

— Piemontas, Lombardija, Redžio tai kraštai, kuriuose laimėjo opozicija. Tuo tarpu pietinės Italijos šalys parėmė vyriausybę. Stebėtina, kad Italijos žiemiai ir pietų-tai šalys, kurios atsiliko viena nuo kitos istisais simtmečiais. Žiemiai tai centras jaunos italų pramonės: ten gyvenimas virtė verda, ten daug politiškių sąjungų,

darbininkų susidraugavimų, ten valstiečiai apskresni ir užsiima politika. Pietų-tai apmiręs Laciūmas, amžinai alkana Kalabrija ir Apulija, nuskarėjusi ir tamsi Sicilija; čia žmonės nieko nenuiegia politikoje; kerštai, agrariski sukilimai ir padegimai pripildo sodiečių gyvenimą; čia kunigijos įtekė labai dar galinga... Žiemiuose rinkimų kova eina jau paprastais konstitucijos takais; pietuose gi vyriausybės agentai daro visokias šunybes, o partijos kovoja tarp savęs šlykščiu budu! Žiemiuose rinkimais interesuojasi dauguma žmonių ir beveik visi paduoda savo balsus, o pietuose aptingę žmonės visai mažai tedarlyvauja rinkimuose. Užtat radikalų laikraštis „Secolo“ smailina, buk vyriausybė užgalėjusi 15-tame amžiuje, o opozicija 20-tame!

Socialistų laimėjimas nenugązdino šalies; anaipol pasigirdo net džiaugsmi, kad italų socialistai atmetė sindikalistų programą kad panorėjo reformuotiesi, kad atsistoto ant parlamentinės dirvos ir kad ekonomiškoje kovoje išsižadėjo neįvykdomų reikalavimų.

Mažmožiai.

Galop ir Rygoje.

Jau išsimiegoję, —
Lietuviai, žemaičiai,
Ponai ir ponačiai,
Pirkliai, amatininkai
Ir šiaip darbininkai.
Iš miego padudo,
Sukruto — sujudo
Ir tarės išvieno
Būtinai šiandiena
„Rygos Garsą“ leisti
Ir, kiek galint, skleisti
Ne tiktai Rygoje,
Bet ir Lietuvoje.
Viens tiktai vyriukas,
Papraztas žmogūkas,
Pritart nenorėjo
Ir įkalbinėjo
Darbo nepradėti,
O dar palūketi.
Aiškino, būk kiti
Tą nor padaryti.
„Nereik, gird, skubėti,
„Reik apsižiūrėti“,
Stengėsi vien šaukti:
„Turim dar palaukti!“
Bet vyrai drasesni
Ir energiškesni
„Laukti“ nesutiko, —
Ir „Garsas“ įvyko.
Kaip eis, sunku spėti,
Bet galim tikėti,
Kad tas „Rygos Garsas“
Ilgainiui bus garsus.

Žilplaukis.

Redaktorius ir leidėjas

Jurgis Linartas.

Perskaitykite.

Rygoje, Maskvos priemiestyje (Iļinskaja, № 22, kieme) atdariau fotografiską atelje. Imu visokio didumo fotografijas, nuo senų kortelių-kopijas, padidinu mažas, reikiant išvažiuoju imti veselninkų, numirelių, darbininkų grupų ir t. Turiu garbė pranešū, jog darbas mano dailus, visiems patinka; turiu paliudijimą, kad esu baigęs fotografo amatą Peterburge. Užsakymus padarau netrukdamas ir kuo pigiausiai. Turiu viltį, jogei, rygiečiai, neužmiršite manęs ir su užsakymais lankysite jauną fotografą. Ne abejoju, kad iš mano darbo busite pasitenkinę.
Su pagarba
Simonas Jasėnas.

Mašinistai

reikalingi į dirbtuvę ant laukų: tesikreipia tiktai blaivi žmonės. Laiškus su savo praktikos aprašymu, patikū laikraščio administracijoje ant vardo J. N.

Gramofono plastinkos su lietuvių dainomis ir muzika parduoda knygynas A. Macėjausko, Ryga, Zamkovaja № 7.

Siuvejas J. Zigas, Korabelnaja g. № 22, b. 36, priima užsakymus. Ten pat galima gauti gatavi vyriški apsilvilkimtai.

Parsiduoda pigiai 2 vežiko vežimai, Kataliku gat. № 30, b. 1.